

Николай Сладков

АЮНЫ НИЧЕК ИТЕП
ИКЕНЧЕ ЯГЫНА
АЙЛАНДЕРГАННАР

АЮНЫ НИЧЕК ИТЕП ИКЕНЧЕ ЯГЫНА АЙЛАНДЕРГАННАР

Николай Сладков

Әкиятнең тексты авторның 1992 елда ТКН тарафыннан басылган “Баллы Яңгыр” исемле китабыннан алынды. Әсәрне дижитал китап калыбына күчерү [BAYĞIŞ](#) берләшмәсе тарафыннан башкарылды.

BAYĞIŞ
tatarca digital proyektlar

Кошлар да, жәнлекләр дә күрмәгәннәрен күрделәр быел кыштан. Көн тудымы буран, төн тудымы үзәкләргә үтәрлек салкын. Кышның әле очы-кырые күренми. Аю да өнөндә мәрткә киткәндәй йоклуй да йоклуй. Икенче ягына әйләнеп ятарга вакыт житкәнән дә оныткан, күрәсең.

Урман халкы арасында мондый сынамыш йөри: әгәр Аю икенче ягына әйләнеп ятса, кояш жәйгә таба борыла икән. Көтәләр болар, көтәләр аюның икенче ягына әйләнгәнән, ә Аюның исендә дә юк. Көтә-көтә көтек булгач, сабырлары шартлап сынгач, жәнлек-жанвар халкы Аюны уятырга китте.

— Әй, Аю абзый, оныттыңмыни, вакыт житте ләбаса. Тәмам гарык булдык бит кыштан, әйлән инде икенче ягыңа, әйлән. Урыныңа ябышып каласың бит! Кояшны бер күрергә тилмерәбез, - дип, Аю тирәсендә өтәләнделәр болар.

Аюның моңа кылы да селкенмәде ичмасам, кыймылдап та карамады. Дөнъя хәлләреннән гафил булып, үлгәндәй йоклавын белде.

— И-их, баш чүмеченә берне тамызып алырга, -

диде кызыгып Тукран. - Сикереп торганын сизми дә калыр иде.

– Ю-юк, алай булмый ул, - дип мөгрәде шунда Поши, - жай белән, олылап, хөрмәтләп сөйләшсәң дә әле таманга туры килер. Әү, Аю абзый, безнең сүзгә дә колак сал инде, зинһар. Әкрэн генә булса да икенче ягыңа борыл. Тормышыбыз тәмугка әйләнде тәмам. Арандагы сыерлар кебек, усаклыкта жыелып ятабыз. Берәр яры барыйк дисәк, карга керәбез дә чумабыз, ике колагыбыз гына күренеп кала. Бүреләр эзезгә төшсә, беттек бит!

Аю колагын кыймылдатып куйды да теш арасыннан гына:

– Минем ни эшем бар сездә, пошиларда. Кар тирән булса, миңа файда гына: жылы да, тынычрак та, - диде.

Ак кыр тавыгы бу җавапны ошатып бетермәде, пыр тузып кыткылдый башлады:

– Оят түгелме сиңа, Аю? Бөтен кипкән җиләкләр, бөреле куаклар кар астында күмелеп калган. Без хәзер нәрсә чүпләргә тиешле? Сиңа кыенмыни инде икенче ягыңа әйләнеп кышны кыскартуы? Ә дигәнче борыласың бит!

Ә Аю һаман үзенекен итте:

– Телегезне әрәм итеп юкка ялынмагыз. Борылмыйм дигәч, борылмыйм. Сез кыштан туйды дип, мин бер яктан икенче якка әйләнергә тиеш икән! Сезнең кипкән җиләкләрегез белән бөреләрегез ниемә хажәт миңа? Тире астындагы маем җитәрлек әле минем!

Тиен түзеп торды-торды да, ахырда сабыры төкәнде:

– Әле син шулаймыни, камыт аяк, әле син әйләнергә иренәсеңмени? Менә минем кебек бозлы ботаклардан сикерә-сикерә тәпиләреңне кара канга батырып бетерсәң, нишләр идең син, ә? Яле, ялкау, өчкә кадәр санаганчы әйлән: бер, ике, өч!

– Дүрт, биш, алты! - дип көлдә Аю Тиеннән.
- Куркытып та карадың инде, әй. Ягез әле, үкчәгезне күтәрегез бу тирәдән. Житәр сезгә юкны бушка аударырга. Бимазалап, йокларга ирек бирмисез.

Бүтән чара калмады, жәнлекләр койрыкларын кыстылар, борыннарын салындырдылар да берәм-берәм тарала башладылар. Шул чак кар эченнән Тычкан килеп чыкты да чыйк-чыйк чыйкылдый башлады.

– Шундый олы башларыннан куркып торалар тагын, - дип көлдә жәнлекләрдән Тычкан. - Ул өтек койрык белән шулай сөйләшәләр димени? Әйбәтләп сораганны да, начарлап әйткәнне дә аңламый бит ул. Аның белән безнеңчә, тычканнарча эш итәргә кирәк. Сез миңа гына кушыгыз, мин аны күз ачып йомганчы икенче ягына әйләндерәм!

– Синме, Аюнымы? - дип аһ иттеләр жәнлекләр.

– Тәпиемдәге бер чәнтием белән! - диде мактаныбрак Тычкан.

Шулай дип Тычкан Аю өненә ялт кына кереп китте дә тотынды тегене кытыкларга, тотынды кытыкларга. Бәләкәй тырнаклары белән тырнуы-тырный, нәни тешләре белән тешли-тешли, Аю өстеннән әрле-бирле йөри дә йөри. Аю интегеп бетте, дуңгыз баласыдай чыелдап та карый, аякларын да селкеп карый. Тычканның куркырга

исәбендә дә юк.

– Үләм, үләм! - дип үкерә башлады ахырда аю. Хәзер икенче ягыма әйләнәм, кытыклама гына. Ай-йай-йай! А-ха-ха-ха!

Моржадан төтен чыккандай, Аю өненнән пар бөркелә.

Тычкан эшен бетереп өннән килеп чыкты да:

– Әйләнгәнән сизми дә калды. Күптән миңа әйтәсегез калган, - диде.

Шулай итеп, Аюның икенче ягына әйләнүе булды, кояш та жәйгә таба борылды. Көн саен кояш биеккәрәк күтәрелә, яз сулышы ныграк сизелә. Көн саен урманда яктырак, күңеллерәк, жылырак була бара.